

Més encara sobre Sant Segimon

ANTONI PLADEVALL I FONT

More information on Sant Segimon

Darrer treball d'un seguit de notícies publicades a Monografies del Montseny, sobretot en el seu núm.1 de 1986, sobre el santuari de Sant Segimon del Montseny, del municipi de Viladrau (Osona) i sobre els problemes de la seva propietat, que voldria que fos un clam pel seu estat de deixadesa i per ajudar a la seva definitiva restauració.

Paraules clau: Sant Segimon, Viladrau, Can Gat.

This is the latest work of various published editions at Monografies del Montseny, especially number 1, of 1986, regarding Sant Segimon Sanctuary, in Viladrau (Osona) also in relation to the property problem, that tries to be reclaimed because of its such abandoned state in which it is in now and also to help towards its definitive restoration.

Keywords: Sant Segimon, Viladrau, Can Gat.

Aplec de Sant Segimon, 1 de maig 2019. (Foto Genis Sañé).

Sant Segimon fou des de molt antic el santuari més popular i esplendorós del Montseny, tant per la seva posició en un replec de la muntanya, com per la seva llegenda sobre el sant rei i màrtir que el va popularitzar. També la seva relativa facilitat d'accés el feren molt popular pels habitants i fins parròquies del gran rodal, de muntanya i pla que li foren tradicionalment devots.

Encara avui dia a desgrat de trobar-se pràcticament abandonat, després d'uns vuitanta anys des de la seva profanació, que tingué lloc en la desventurada Guerra Civil, i que encara marca un notable abans i després en la nostra història, és visitat per molts excursionistes i gent del país.

S'hi han fet alguns notables treballs i intents de restauració o consolidació per la seva actual propietat i fins i tot s'han renovat els vells aplecs, però el seu estat continua encara demanant millores del seus edificis i en l'acolliment de visitants.

Monografies del Montseny se n'ha ocupat des del seu primer número de l'any 1986 i el seu actual propietari hi ha fet algunes obres que n'han evitat la seva destrucció total, però tota visita al santuari deixa encara un petit regust d'abandonament i deixadesa. La seva destrucció no fou pas únicament en la Guerra Civil. Ara fa unes poques desenes que va experimentar una altra destrucció després de la restauració que, a càrrec del seu propietari, hi va emprendre l'arquitecte Josep Maria Pericas a partir del 1960, que va renovar el petit campanar que l'orna i va revisar els teulats del cos principal i netejar un xic l'interior, fins al punt de poder-hi fer alguna celebració religiosa.

Aquesta desgraciada destrucció, tingué lloc poc després, quan algun o alguns pobres homes varen robar la campana que s'havia restituit al lloc, llançant-la del campanaret a sobre la teulada de la seva església, construïda entre el 1732 i el 1775, fent-hi un gran esvoranc i posant en perill tota la seva volta barroca. Així l'interior del temple quedà mancat de tot emblema religiós i el seu interès es va reduir a la seva façana barroca i a la petita i mig malmesa capella construïda dintre la balma on la llegenda diu que el penitent Segimon hi feia vida fins que el seu pare el va venir a buscar per retornar-lo al palau real de Borgonya d'on més tard Segimon n'esdevingué rei.

En els nostres dies és molt trist i vergonyós que Sant Segimon continuï essent una ruïna venerable, a desgrat de diferents obres que hi ha anat fent el seu propietari, com arrançant-hi en l'edifici o cobert de la part del nord de l'església un petit hostal o lloc d'acolliment. També cal reconèixer que, el culte no ha desertat del lloc, un grup d'amants del Montseny, capitanejats per alguns membres del grup excursionista de Vic, com Ramon Masferrer,

Martí Cassany i altres encara vivents, que varen restaurar els aplecs de l'1 de maig, festa del sant, i varen fer esculpir per l'artista Seguranyes de Vic una imatge de Sant Segimon que encara ara es guarda al santuari.

Caldria que algun grup o entitat, d'acord amb la família propietària fes alguns passos o pressió per recuperar i restaurar Sant Segimon, a semblança de com a Osona s'han restaurat darrerament antics i notables edificis com Sant Pere de Casserres o el casal-castell de Mont-rodon, aquest entre Taradell i Tona.

Avui dia es critica i s'ataca l'Església per la gran quantitat d'edificis eclesiàstics, com esglésies parroquials, santuaris o capelles de les que en posseeix la titularitat, però ella amb els seus mitjans, amb els captiris fets als fidels, recorrent a entitats comarcals o estatals, o com sigui, ajuda al manteniment dels seus edificis .

El cas de la propietat de Sant Segimon és un xic singular i segurament per això no s'ha pogut fer una plena restauració.

Breument, sense voler entrar en cap polèmica ni partidisme, només volent el millor pel santuari, resumirem aquí el cas singular de la seva titularitat o propietat. Les principals dades procedeixen del *Llibre de Sant Segimon*, ara en poder meu per compra, però que aviat passarà a domini públic o be de l'Arxiu Diocesà de Vic, o del mateix Sant Segimon, si mai el podem veure ben restaurat.

Crec que és interessant la breu exposició que aquí intentaré sintetitzar per entendre quin és el principal calvari del propi santuari, que justifica un bon xic el seu estat actual.

Sant Segimon el 9 de maig de 1948. (Foto Joan Tous).

Crec que cal també aclarir quin és el meu interès perquè es pugui restaurar plenament aquest santuari, i aquest no és altre que el somni de poder-lo veure de nou amb plena vida.

Com en altres ocasions ja he exposat, sóc propietari del *Llibre de Sant Segimon*. Aquest llibre o gros quadern, no tot ell escrit, es va redactar aplegant notícies de l'Arxiu parroquial de Viladrau i altres informacions, algunes segurament ja perdudes, que va fer el sacerdot, fill de Vic, Mn. Francesc Corominas, que fou un zelós rector de Viladrau entre 1879 i 1893.

Mn. Corominas va voler aclarir per què Sant Segimon, que inicialment junt amb la major part del Montseny pertanyia als barons de Taradell i de Viladrau (que per diferents successions i canvis de cognom foren els Vilademany, Cruïlles i Perapertusa, i que per aliances matrimonials esdevingueren marquesos de Rupit, comtes d'Aranda i ducs d'Híxer), aquests n'havien cedit la seva cura als rectors i feligresos, passant així pràcticament a ser

Vista del santuari des de la cova, gener 2002.
(Foto Genis Sañé).

l'edifici i entorn a domini particular.

El mossèn n'estava convençut perquè li deia la gent de Viladrau i ho va trobar als documents que ja havia començat a reunir el seu rector antecessor, Mn. Bartomeu Bayer, i per això va intentar recuperar el domini del santuari, recorrent al bisbe Morgades, el qual tampoc va poder enllestir el problema,

per això ell en deixar de ser rector s'emportà el llibre a casa seva. Mort ell va quedar en poder de la seva majordoma, Roser Blancafort, que el va vendre a un antiquari al que jo el vaig comprar, ordenar i relligar.

D'aquesta propietat de l'església i del seu entorn n'estaven convençuts per les antigues concessions i alguns permisos que havien rebut els anterior rectors de Viladrau i dels seus feligresos sobre Sant Segimon i el seu redós, en els que mai havia intervingut cap propietari de la finca veïna de Can Gat, que en aquell temps era de propietat del senyor Ignasi Puig i Bòria.

Fins entrat el segle XIX del santuari en tenien cura dos ermitans que eren examinats i aprovats pel rector de Viladrau i els seus obrers parroquials i pel procurador del duc d'Híxer. Com ja s'ha exposat en altres treballs, els ermitans tenien cura del santuari i de les seves feixes i residien allà des del primer de maig, quan es celebrava la festa del sant, fins a Tots Sants, quan començaven els primers freds. Aleshores passaven a viure a l'Erola, la petita caseta i capella, dins l'antiga propietat del mas Puig de Viladrau, construïda en un solar o petita era, regalat, a la parròquia i santuari.

Tot i l'autonomia, els rectors i junta parroquial, en afers de certa importància necessitaven el permís o autorització del procurador del duc d'Híxer, com ho indica un document del *Llibre de Sant Segimon* del 1832, on consta entre altres autoritzacions, que el duc d'Híxer va concedir al santuari el privilegi de tenir l'hostal obert, taverna, fleca i carnisseria per acollir els

visitants o pelegrins pagant al senyor 40 rals pel privilegi i un cens anyal de 12 rals.

Un testimoni molt clar i evident de com la parròquia de Viladrau i tot el poble o feligresia consideraven que el santuari era seu, el trobem en un fet molt clar i evident que tingué lloc els primers anys del segle XIX en plena lluita d'Espanya contra la invasió francesa feta per les tropes de Napoleó i que portà molt mal estar a tot al país.

L'any 1810 un escamot de soldats francesos passà per Viladrau on foren mal rebuts i pitjor tractats per la gent del poble, els francesos varen demanar ajut per a ells a la tropa que es trobava a Arbúcies. La gent de Viladrau, els homes sobretot, per evitar represàlies de la tropa fugiren cap a Sant Segimon, on dos dies després foren perseguits pels francesos que pujaren al santuari però no hi trobaren ningú perquè els viladrauencs quan els varen veure venir abandonaren el lloc i fugiren Montseny amunt i tots s'escapoliren de la ira francesa.

Els francesos en trobar el lloc buit incendiaren l'església i la hostatgeria i sense continuar la persecució tornaren a Viladrau deixant aviat el lloc.

Arribada la pau, després del 1812, la gent de Viladrau ajudats per gent de pobles veïns decidiren restaurar el santuari, cal suposar que amb el consentiment i beneplàcit del senyor del Montseny, i ho feren fent cadena d'homes i dones, que pujaven teules i rajoles al santuari, mentre paletes i homes voluntaris reparaven la part més maltractada de l'edifici.

No sabem més detalls per que no els dóna el *Llibre de Sant Segimon*, on el rector Mn. Corominas ho explica el fet només per demostrar que el poble considerava seu el santuari.

Els rectors de Viladrau, confiats en els seus drets concedits pel senyor del Montseny, no es varen preocupar de les disposicions fiscals del 1829 i del 1845 que disposaven crear el Registre de la propietat, depenent d'Hisenda. El Sr. Puig i Bòria pel seu compte va anar a registrar la seva propietat i sense dir res al rector, en ella hi va incloure el santuari de Sant Segimon i els seus horts.

Entremig d'aquests decrets, el 1837 es va crear el de la desamortització de tots els bens jurisdiccionals que abolia el que restava del vell feudalisme. Mentre això succeïa, el Sr. Ignasi Puig Bòria va presentar els documents del Registre d'Hipoteques per legalitzar els seus dominis i així quedava en poder seu tota la petita propietat considerada de Sant Segimon i tot seguit hi va posar una placa en el que es deia propietari del santuari.

Coneixedors dels fets el rector i l'ajuntament de Viladrau varen protestar d'aquest fet que consideraven un greu espoli dels seus drets, però el

Sr. Puig Bòria va presentar al seu torn, el 2 d'octubre de 1852, els seus documents a l'Audiència de Barcelona que sense més ni menys va deixar tot el patrimoni territorial de Sant Segimon, com encara segueix, com a part de la finca de can Gat.

Amb això no pretenem res més que exposar els fets que varen tenir com a conseqüència que la parròquia de Viladrau en senyal de protesta suprimís les processons que hi feia cada any el dia de Sant Segimon, i en altres ocasions, com pestes i sequeres, i que posés una imatge del sant a la capella de la Pietat, capella construïda feia anys al costat del cementiri parroquial, ara espai públic, i el sant i culte encara són en ella, bé que ara el dia de Sant Segimon no es considera com abans festa de precepte per la parròquia de Viladrau.

Portal d'accés a l'església i el seu interior, desembre 2000 (foto Genis Sañé).

Per tot el que hem dit del nostre estimat i encara força malmès santuari, voldríem només esperonar els responsables de l'edifici de completar la recuperació i restauració del conjunt. Com és lògic aquesta hauria d'anar a càrrec dels propietaris encara que potser seria una cosa d'un cost excessiu.

En el cas que els propietaris veiessin que aquest cost depassava llurs mitjans, es podria fer amb una bona concòrdia entre tots els devots i la propietat fent uns pactes i convenis d'ús i conservació de la seva obra.

Avui dia hi ha estaments i serveis públics que vetllen i protegeixen la conservació d'edificis importants o històrics amb disposicions legals i a vegades econòmiques, que ajuden a la seva conservació o manteniment.

Veure restaurat i recuperat Sant Segimon seria un gran goig pels viladrauencs i per molts que estimem Sant Segimon i a vegades el visitem i hem procurat des de fa molts anys mantenir el seu record i interès estudiant el seu passat.